

Hedendaagse kunst in het AfricaMuseum

Over de artiesten die hebben bijgedragen
tot de renovatie van het museum

In België

Aimé Mpane

(Kinshasa, 1968, woont en werkt in Nijvel)

Nouveau souffle ou le Congo bourgeonnant, Tervuren, 2016. Hout en verguld brons.

Beeldhouwwerk in de grote rotonde, besteld door het museum. Coll. KMMA, Tervuren -inv. 2017.7.1

Aimé Mpane (1968 -)

Het beeld dat in de grote rotonde te zien zal zijn, is een werk van Aimé Mpane uit 2016-2017. Het gaat om een monumentaal houten beeld van een Afrikaans gezicht in profiel op een bronzen voetstuk.

Het bronzen voetstuk lijkt over de vloer te vloeien en treedt zo in dialoog met de omringende werken in verguld brons, plaatst ze in perspectief en werpt tegelijk een kritische blik op het koloniale propagandaverleden. De kunstenaar heeft inmiddels zijn bezwaar tegen het museum en zijn strijd tegen de koloniale opzet en misdaden naar de achtergrond verschoven. Vandaag staat zijn werk veeleer in het teken van de toekomst, in het teken van de mens. Hij schenkt de Afrikaan opnieuw een centrale plaats in de grote rotonde, als symbolische en beladen plaats. Een veeg uit de pan voor de imperialistische propaganda van Leopold II.

Naar eigen zeggen wilde hij de misdaden uit het koloniale verleden achter zich laten - weliswaar zonder ze te verhullen - en koers zetten naar een nieuwe toekomst voor het museum waarin Afrika en de Afrikanen centraal staan.

Aimé Mpané is de zoon van een Congolese schrijver. Hij volgde van 1984 tot 1990 een opleiding schilderkunst aan de academie voor schone kunsten van Kinshasa. In 1994 reisde hij naar België, waar de hardnekkige clichés over Afrika een diepe indruk bij hem nalieten. Aimé Mpane hervatte zijn studies en studeerde in 2000 af aan La Cambre (schilderkunst en driedimensionale vormgeving), waarna hij zich in 2007 in België liet opmerken met de tentoonstelling Yambi en zijn werk *L'ombre de l'ombre*. In 2009 stelde hij tijdens Persona voor het eerst zijn werk tentoon in het KMMA: een mix van traditionele maskers en hedendaagse kunst, in een tentoonstelling rond de zoektocht naar identiteit. Hij mocht al tal van prijzen in ontvangst nemen, waaronder de prijs van de stichting Blachère op de biënnale van Dakar, en de Dorothy and Herbert Vogel Award (Phillips Collection) van het museum in Washington DC (VS).

In zijn werk experimenteert hij op het raakvlak tussen schilderijenreeksen en installaties.

Aimé Ntakyica

(Burundi, 1960, woont en werkt in Beersel)

Histoire de famille. Arbre généalogique n°1, Tervuren, Belgium. 2016. Glas, etiketten en wol.

Permanente installatie in de zaal AFROPEA. Coll. KMMA, Tervuren - inv. 2017.6.1

Het oeuvre van Aimé Ntakyica valt niet in een vakje onder te brengen en is universeel. Hij stemt zijn werk af op elke nieuwe situatie. Zo brengt hij installaties waarin hij video's, foto's en voorwerpen verwerkt die de toeschouwer letterlijk bij het werk betrekken. Doorgaans met een vleugje humor, soms met poëzie of een kwinkslag, plaatst hij vraagtekens bij (de Afrikaanse) identiteit, geweld, familie en kunst, en nodigt hij het publiek uit om hetzelfde te doen.

Met *Histoire de famille. Arbre généalogique n° 1* toont hij in het museum een werk dat deel uitmaakt van een reeks. Zo deelt hij een stukje familiegeschiedenis met het publiek en de diaspora. Het evolutieve werk werd voor het eerst voorgesteld op de biënnale van Dakar in 2016. Later kunnen elders andere stambomen worden getoond. De namen van 120 familieleden op etiketten die op evenveel glazen potjes kleven, zijn weinig- en veelzeggend tegelijk. Elk potje bevat een gekleurd stukje wol, zonder verdere details, zonder datum. Iedereen die ballingschap heeft gekend, herkent zichzelf in dit unieke en tegelijk universele verhaal van een versnipperde familie. De installatie heeft geen gebruiksaanwijzing. Het museum mag de potjes naar eigen goeddunken rangschikken.

Aimé Ntakyica werd geboren in Burundi. In 1974 verliet hij zijn geboorteland en reisde hij naar België, waar hij leerde tekenen en schilderen. Daarna trok hij naar Kinshasa, waar hij als docent ging werken aan de academie voor schone kunsten. In 2005 nam hij deel aan Africa Remix in het Centre Pompidou.

Sammy Baloji

(Lubumbashi, 1978, verdeelt zijn tijd over Lubumbashi en Brussel)

Hij is organisator van de biënnale van Lubumbashi.

Momenteel is er geen werk van Sammy Baloji te zien in het museum. Van 2009 tot 2011 was hij wel een van de eerste twee artiesten in residentie, naast Patrick Mudekereza.

Sammy Baloji volgde eerst een opleiding tot striptekenaar en studeerde vervolgens Fotografie in Lubumbashi. Hij koestert een passie voor de geschiedenis van Katanga, een mijnstreek waar hij ook de inspiratie voor zijn werk uit put. Hij duikt meer bepaald in museumarchieven, om in zijn montages beelden uit het verleden tegen de achtergrond van hedendaagse landschappen te plaatsen. Hij stelt de iconografie van de kolonisatie openlijk in vraag, maar schenkt Congolezen uit het koloniale verleden ook meer zichtbaarheid, van dragers en arbeiders tot chefs en vrouwen. Sammy Baloji houdt zich voornamelijk bezig met de geschiedenis van de Union Minière du Haut Katanga - het huidige Gécamine - en de illegale tewerkstelling van mijnwerkers.

Sammy Baloji is samen met Bambi Ceuppens curator van twee tentoonstellingen over populaire schilderkunst, in samenwerking met het KMMA.

De eerste artiestenresidentie aan het KMMA van 2009 tot 2011

Op uitnodiging van de Universiteit Gent en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika van Tervuren doken de artiesten in residentie - fotograaf Sammy Baloji en schrijver Patrick Mudekereza - in 2008 vier weken lang in de archieven van het museum, om stukken te selecteren die als basis zouden dienen voor hun werk. Het project kreeg de naam Congo Far West. Sammy Baloji koos voor een combinatie van foto's van François Michel en aquarellen van Léon Dardenne, die eind 19e eeuw gemaakt werden tijdens een ontdekkingsmissie in Katanga onder leiding van Charles Lemaire (1898-1900). Om een portret te schetsen van het huidige Katanga wilde Sammy Baloji immers in het verleden duiken en de missie herbeleven, door op zoek te gaan naar de dorpen, kinderen, bijzondere locaties en het erfgoed van die tijd. Sammy Baloji lag als artiest in residentie bij het AfricaMuseum ook aan de basis van uiteenlopende projecten met het museum, met Bambi Ceuppens als cocurator van de tentoonstellingen Congo Art Works bij Bozar en het Moskouse museum voor hedendaagse kunst Garage, en Congo Stars in het Oostenrijkse Graz en het Duitse Tübingen. Werken van Sammy Baloji zijn opgenomen in uiteenlopende openbare en privécollecties.

Patrick Mudekereza

(Lubumbashi, 1983, , woont en werkt in Lubumbashi)

Schrijver

Cultuurbemiddelaar, directeur van het kunstencentrum WAZA (Lubumbashi)

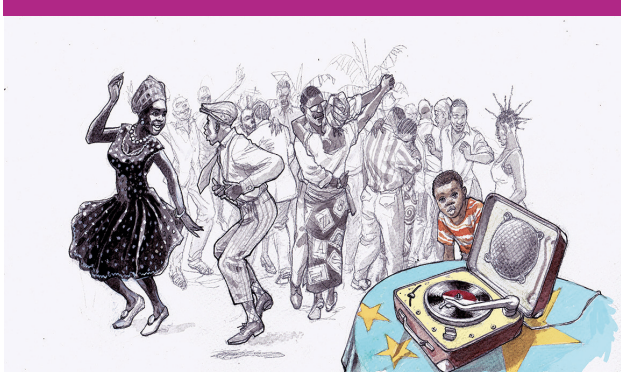
Patrick Mudekereza werd in 1983 geboren in Lubumbashi en is schrijver en cultuurbemiddelaar. Hij is directeur van het kunstencentrum Waza. Patrick Mudekereza behaalde zijn masterdiploma Kunstgeschiedenis aan de University of the Witwatersrand in het Zuid-Afrikaanse Johannesburg en studeerde Industriële Chemie aan de Faculté Polytechnique van de Université de Lubumbashi. Hij droeg bij tot verschillende kunstprojecten, publicaties en tentoonstellingen, als initiatiefnemer of medewerker, zowel in Congo als op internationaal niveau. Patrick Mudekereza was actief als bestuurslid en curator voor de beeldende kunsten voor het Franse cultuurcentrum in Lubumbashi en als redacteur van het cultuurblad *Nzenze*. Daarnaast nam hij de leiding over drie uitgaven van *Rencontres Picha*, *Biennale de Lubumbashi*. Van 2009 tot 2014 was hij lid van het beheercomité van het Arterial Network en van 2014 tot 2017 zetelde hij in het bestuur van de International Biennial Association. Momenteel leidt hij Liboke, een federatie van 15 onafhankelijke kunstencentra in de DRC. In 2015 mocht hij in Congo een nationale award voor 'Arts, Sciences et Lettres' in ontvangst nemen.

Barly Baruti

(Congo, 1959, woont en werkt in België)

Rumba, 2017. Tekening

Installatie met tekeningen die de grote namen uit de Congolese muziekgeschiedenis in de schijnwerpers zetten. ©Barly Baruti 2017.33.

©Barly Baruti

Barly Baruti is een toonaangevend figuur in de stripwereld. Hij werd geboren in Kisangani en werkte eerst voor Afrikaanse kranten en magazines, tot zijn werk geregeld opdook in Europa. Barly Baruti ligt aan de basis van heel wat initiatieven die de stripkunst in Afrika moeten promoten.

Het blijft echter niet bij tekeningen, want Barly Baruti is ook muzikant met een passie voor de Congolese rumba. Op vraag van het KMMA maakte hij een reeks portrettekeningen van iconische muzikanten en muzikantes. Samen vertegenwoordigen ze de hoogdagen van de rumba.

In Koli Jean Bofane

(Congo, 1954, woont en werkt in Brussel)

Schrijver

De Congolese schrijver verwierf internationaal succes met zijn twee romans *Mathématiques Congolaises* (2008 – in het Nederlands verschenen als *Congolese wiskunde*) en *Congo INC. Le testament de Bismark* (2014), verschenen bij Actes Sud en uitgegeven in verscheidene landen. Zijn recentste roman, *La belle de Casa*, werd in het najaar van 2018 voorgesteld.

Jean Bofane werd geboren in de DRC, uit een Congolese vader en moeder. Vóór 1960 was zijn moeder, Véronique Bofane, gehuwd met Georges Casse, een Belgische eigenaar van een plantage in de Evenaarsprovincie. De stiefvader van Jean Bofane was geen beambte van het koloniale bestuur, maar vestigde zich in Congo voor eigen rekening en huwde met een Congolese. Het was destijds een ongewone gezinssamenstelling tegen een koloniale achtergrond. Jean Bofane heeft een blanke oudere broer en twee halfzussen van gemengde afkomst. De stiefvader van Jean Bofane was amateurcineast. Hij filmde zijn familie en de arbeiders op de plantages. Zijn beelden tonen het alledaagse gezinsleven in de Evenaarsprovincie en verschillen sterk van de officiële koloniale propagandabeelden. Jean Bofane schonk de familiearchieven aan het museum (gecatalogiseerd en bewaard bij Cinematek). In de 'Representations' licht Jean Bofane de archieven toe.

In Frankrijk

Michèle Magma

(Congo, 1977, woont en werkt in Nevers (Frankrijk))

Mémoires Hévéa, entre Histoire et histoires individuelles, 2015.

Installatie met 3 portretten, gedrukt op fotopapier, en 34 tekeningen. Installatie in de galeri die het centrale plein omringt (voormalige cafetaria). Coll. KMMA - inv. 2016.44.1

Michèle Magma werd in 1977 in Kinshasa geboren en verhuisde in 1984 naar Parijs. Ze behaalde haar diploma aan de Ecole Nationale Supérieure d'Arts van Cergy. Ze nam deel aan de tentoonstelling Africa Remix en aan de biënnale van Dakar in samenwerking met Simon Njami. In haar werk buigt ze zich over de wisselwerking tussen het individuele verleden, het collectieve geheugen en de geschiedenis. In haar installaties vermengt ze foto's met videobeelden en tekeningen. Het lichaam is haar voornaamste werkmiddel.

Centraal staan de portretten van drie vrouwen die samen drie generaties Congolese vrouwen vertegenwoordigen. In het midden zien we de grootmoeder van de kunstenares, Anne Kilonga, die werd geboren in 1921. Rechts zien we de moeder van Michèle, Marie-José Mbongo Ngudi Mpassi, die in 1952 werd geboren. Links zien we Michèle Magma zelf, die in 1977 in Kinshasa werd geboren. Ze werden alle drie in de DRC geboren. Michèle emigreerde uiteindelijk. Het verhaal van de drie vrouwen weerspiegelt de geschiedenis van het land. De portretten symboliseren delicate hoofdstukken in een economisch en politiek verhaal van een land dat eerst gekoloniseerd en vervolgens onafhankelijk werd. Een land dat ook verscheidene keren van naam veranderde.

Freddy Tsimba

(Kinshasa, 1967, woont en werkt in Kinshasa, DR Congo)

Ombres, Tervuren, 2016. Coll. KMMA, Tervuren inv. 2016.45

Freddy Tsimba studeerde aan de academie voor schone kunsten van Kinshasa (afdeling monumentale beeldhouwkunst, 1989). Hij bewerkt brons en metaal dat hij assembleert met recuperatiematerialen zoals patroon- en kogelhulzen, lepels enz. Tsimba is een gevierd kunstenaar in Kinshasa en op de internationale kunstscene voor zijn sculpturen met kogelhulzen en zijn machete-hutten. De Congolees vaart zijn eigen onafhankelijke, artistieke koers en is begaan met de problematiek van de mensenrechten. Hij stelt oorlogstragedies aan de kaak en brengt een getuigenis over menselijk geweld doorheen de tijden. De kunstenaar nam deel aan de expo 'Africa Remix' op de Biënnale van Dakar (2005) en de tentoonstellingen 'The Divine Comedy' (2014) en 'Afriques en Capitales' (2017) onder auspiciën van Simon Njami. Hij sleepte talloze internationale prijzen in de wacht.

Tijdens zijn residentie in 2016 werden twee van zijn installaties tentoongesteld. Tsimba's residenties vonden plaats met steun van de DGD en het Europese project SWICH (2016):

'Ombres' is een permanente installatie in de Herdenkingszaal. De benaming van deze zaal verwijst naar de 1508 Belgische militairen die omkwamen tijdens de verovering van de Onafhankelijke Congostaat en wiens namen er staan vermeld. De Congolese slachtoffers hadden in die tijd geen recht op burgerschap.

De kunstenaar stelt twee installaties tentoon in deze zaal.

Hij had gevraagd om de bustes en vitrines met een link naar het Belgische veroveringsverleden uit de zaal te verwijderen en nog enkel twee wielstellen en een dissel te tonen die werden gebruikt tijdens de verovering van de Onafhankelijke Congostaat. Deze wagon diende onder meer voor het transport van materiaal tijdens de aanleg van de spoorweg Matadi-Kinshasa (1890-1898).

Naast dit eerbetoon aan de slachtoffers van de dwangarbeid in Congo schrijft de kunstenaar in het zonlicht de namen van de eerste Congolese slachtoffers die als gevolg van de kolonisatie omkwamen in België. Het gaat om overledenen tijdens en na de Wereldtentoonstelling in Antwerpen in 1894, in het park van Tervuren tijdens de Wereldtentoonstelling van 1897 en de kinderen uit het Gijzegemdorp die stierven tussen 1890 en 1906.

In het licht staan de namen van de Congolezen op de muur van de zaal.

De installatie, een participatief werk dat nog steeds loopt, kwam er in het voorjaar en de zomer van 2016 naar aanleiding van een residentie van de kunstenaar in het museum. Met dit initiatief wil de kunstenaar de slachtoffers van de kolonisatie en de vermisten - in de DRC en in België - een naam geven. Freddy Tsimba volgde een opleiding metaalsmelter en wordt genoemd voor zijn kunstwerken met patroonhulzen. Hier gebruikt hij voor het eerst licht als basismateriaal. Met de zon als medeplichtige voegt hij *Ombres* toe aan het koloniale beeldmateriaal.

Centres fermés, rêves ouverts, Tervuren, 2018.
Betoni zers van de werf in Tervuren en lepels uit Kinshasa.

Ti deli ke installatie van Freddy Tsimba tegen de buitengevel van het museum. DR Congo, collectie van de kunstenaar.

Centres fermés, rêves ouverts

Deze installatie kwam tot stand tijdens de residentie van Freddy Tsimba in het museum in 2016. De personages zijn opgebouwd met recuperatiemateriaal afkomstig van de werf tijdens de renovatiewerken. De installatie maakt deel uit van een reeks die uiteindelijk 99 beelden zou tellen. Freddy Tsimba werkt al jaren aan deze figuren die tegen de muur zijn opgesteld, alsof ze een verhoor ondergaan. Hij maakte deze reeks naar aanleiding van een persoonlijke ervaring in een Belgisch gesloten centrum. De personages hebben geen hoofd. Het zijn anonieme, universele figuren die verwijzen naar de miljoenen verhoorde mannen, vrouwen en afgewezen vluchtelingen. Ze worden belichaamd op verschillende plaatsen, op verschillende tijdstippen en vormen een lange kettingreactie. Tsimba's werk reikt verder dan de grenzen van de DRC. In de reeks van de acht uitvergrote personages die hij voor Tervuren maakte, zet hij vrouwen en kinderen neer om het geweld doorheen de tijden aan de kaak te stellen.

Géraldine MUTUBANDE TOBE
(Congo, 1992, woont en werkt in
Kinshas)

Schilderes

Série Masques, Kinshasa, 2012. Rook op doek.
Inv. 2018.17.1.1 - 3

Géraldine Mutubande Tobe studeerde af in 2012 aan de academie voor schone kunsten in Kinshasa. Haar carrière begint bij het collectief BOKUTANI. Haar collega's verwijten haar te veel in herhaling te vallen in haar werk. Daarom besluit ze alles te verbranden en te herbronnen. De kunstenaar gaat aan de slag met rook als pigment. De rook is afkomstig van een petroleumlamp die nog vaak voorkomt in Kinshasa. Ze werkt voornamelijk autobiografisch: de situatie in haar land, het lot van de heksenkinderen, mystiek, dood en religie zijn haar bronnen van inspiratie. Haar werk evolueert en wordt steeds beter naarmate ze gaat reizen en nieuwe mensen ontmoet. Géraldine Tobe werd uitgenodigd voor een residentie in België en in Madagaskar en was ook de enige Congolese kunstenaar op de biënnale van Dakar in 2018.

In de DR Congo

Madame Thérèse Izay Kirongozi
(Congo, 1975, woont en werkt in Kinshasa)

Ingenieur

Robot-roulage-intelligent. Kinshasa, RDC, 2017, polystyreen, aluminium, ledlampen en zonnepaneel. Inv. 2018.1.1

Verkeersongevallen, vaak met dodelijke afloop, zijn schering en inslag in de DR Congo. Om iets aan die plaag te doen ontwierp Thérèse Izay Kirongozi samen met de vereniging Women's Technology (Wotech) een imposante, onverwoestbare robot. Na een lang traject van prototype tot concrete uitwerking was de 'slimme verkeersrobot' geboren. De mensachtige constructie wordt gebruikt om het verkeer te regelen in de straten van de grote Congolese steden. Het project werd bekroond met de prijs voor innovatie op de WorldsafeAwards 2017-18 in Atlanta (VS) en wordt geëxporteerd naar andere Afrikaanse landen. Het museum kreeg in 2018 een robot van de nieuwe generatie in zijn bezit. Het gaat om de vrouwelijke versie, MOSEKA genaamd of 'jong meisje' in het Lingala. Mosseka weegt 160 kg, is 2,90 m groot en staat op een sokkel van 1,10 m. Een ruitenwissermotor zorgt voor de draaibewegingen. De 540 ledlampen werken op 12 V. Zonnepanelen voorzien de verkeersrobots van stroom in de stad. Moseka zingt een populair deuntje over verkeersveiligheid dat de Congolese kinderen leren in de lagere school.

Thérèse Izay Kirongozi is ingenieur industriële elektronica en studeerde aan het ISTA (Institut supérieur des techniques appliquées) in Kinshasa. Ze staat aan het hoofd van Women's Technology, de Congolese vereniging van vrouwelijke ingenieurs.

Nelson Makengo

(Congo, 1990, woont en werkt in Kinshasa)

Fotograaf en filmmaker

De Victoire-rotonde, Matongewi k, gemeente Kalamu, Kinshasa, DRC, 2018. Kleurenfoto's

Nelson Makengo is een op-en-top beeldpoëet met een voorliefde voor steden. Zowel overdag als 's nachts schuimt hij de straten af van Kinshasa of Parijs en hij was onlangs nog in Lubumbashi. Hij plaatst superhelden in de stad, fotografeert ze en verandert daarbij het perspectief en de optiek. Zijn eerste film vertelt het levensverhaal van kunstenares Géraldine Tobe, die door haar ouders werd beschuldigd van hekserij. Zijn documentaires *Tabu* (2016), *Souvenir d'un été* (2017), *Théâtre urbain* (2017) en *E'ville* (2018) werden opgenomen in de officiële selectie van heel wat filmfestivals. Hij was in residentie bij Wiels in 2018.

Zijn foto's op de muurvitruines van deze zaal werden genomen vanop plaatsen waar de robot staat. Ze geven een panoramisch beeld van de Victoire-rotonde, een van de drukste kruispunten van Kinshasa, zowel overdag als 's nachts.

Zijn foto's van de Victoire-rotonde in Kinshasa brengen een panoramisch beeld van het leven dat zich afspeelt rondom de slimme verkeersrobot.

Iviart Izamba Zi Kianda
(Kinshasa, 1974, woont en werkt in
Kinshasa)

Kunstenaar en designer

Fauteuil Lumumba. Brussel, 2015.
*Recuperatiematerialen, bedrukt canvas en
olievat. Met toestemming van de kunstenaar.*

De zetel is eigendom van de kunstenaar. Het stuk wordt getoond in de zaal Postkoloniale geschiedenis.

Iviart Izamba werkt als kunstenaar en designer in Kinshasa. Hij geeft les aan de academie voor schone kunsten in Kinshasa. Tijdens zijn residentie in het museum in het voorjaar van 2014 en tussen april en juni 2015 ontwierp hij een reeks zetels. Dit vertelt hij erover:

“Ik heb een serie politieke ‘gestoeltes’ ontworpen als denkoefening op de politieke geschiedenis van de DRC. Iedereen beschouwt een zetel als een vertrouwd meubelstuk. Zetels zijn prima geschikt als communicatiemiddel. Deze zetels zijn gemaakt uit ‘recupmateriaal’, een basismateriaal in Kinshasa en nu ook in Brussel. Als designer werk ik gewoonlijk met recuperatiematerialen die ik combineer met ongebruikte materialen om een nieuw voorwerp te creëren.

Hier was het niet alleen de vorm die me inspireerde, maar ook de inhoud. Ik heb gebruik gemaakt van de postkoloniale politieke archieven van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. De inhoud is een ‘her-schepping’, gebaseerd op persknipsels, verkiezingsaffiches, pamfletten en foto’s die ik had verzameld. Ik heb ze een nieuwe lay-out gegeven en laten drukken op skai.

Ik werd eveneens geraakt door de belangstelling van de meeste Congolezen voor politieke kwesties, vooral dan de jongeren. Maar tegelijkertijd was ik verrast door het gebrek aan informatie over het politieke verleden van de DRC. Je hoort er van alles, dat even snel weer wordt tegengesproken. Ik vond dat ik daarin een rol te vervullen had. Deze archieven bestaan immers niet in de DRC of ze zijn toch niet makkelijk toegankelijk. Door ze op de zetels aan te brengen worden deze archieven nu ‘leesbaar’. Ze krijgen aandacht. Ik zou blij zijn als ik deze installatie ook in mijn thuisland zou kunnen tentoonstellen.

Deze fauteuils zijn installaties. Het zijn geen zetels, maar tronen.

Ze zijn leeg. De politiek is afwezig.”

Mega Mingiedi

(Kinshasa, 1976, woont en werkt in Kinshasa)

Tekenaar en schilder

Taxi Episcopo, balpentekening op papier,
Kinshasa, DRC. 2017.

Installatie in de zaal Paradox. Inv. 2017.14.1

Mega Mingiedi studeerde af aan de academie voor schone kunsten in Kinshasa (2001) en de Haute Ecole des Arts du Rhin in Straatsburg (2008). Zijn aandacht gaat uit naar de stedelijke ruimte en de plaats van burgers in de stad. Zijn tekeningen en collages in groot formaat brengen een beeld van de symbolische trajecten die de inwoners van Kinshasa afleggen en maken hun indrukken van de stad zichtbaar. Mingiedi's werken hebben de vorm van cartografische of topografische tekeningen. Als geëngageerd kunstenaar richtte hij in 2003 Eza Possibles (Lingala voor Het is mogelijk) op, een collectief dat hedendaagse kunst dichterbij de bevolking van Kinshasa brengt. Zijn internationale carrière gaat gepaard met meerdere residenties.

Bekende schilders:

Chéri Samba

(Congo, b. Kinto M'Vuila, 1956, woont en werkt in Kinshasa)

Schilder

Réorganisation, Tervuren, 2002. Olie op doek. Coll. KMMA, Tervuren. Inv. HO.0.1.3865

Porte de Namur, Porte de l'Amour, Brussel, 2002. Olie op doek. Coll. CEC. Met steun van de DGD, Coll. CEC (het schilderij waarop het grote spandoek in Matonge is geïnspireerd)

Réorganisation wordt tentoongesteld in de Museumzone / *Porte de Namur ! Porte de l'amour ?* is te vinden in de zaal AFROPEA.

Chéri Samba is een van de bekendste hedendaagse schilders. Hij komt in 1972 aan in Kinshasa als autodidactisch kunstenaar en verdient er zijn brood als schilder van publiciteitsborden en striptekenaar voor het tijdschrift *Bilenge Info*. In 1975 opent hij zijn eigen atelier. Net zoals de meeste volkskunstenaars van zijn generatie schildert hij het leven van elke dag en kaart hij in zijn werk politieke, economische en maatschappelijke kwesties aan die deel uitmaken van de harde realiteit in Kinshasa. Zijn handelsmerk: op veel van zijn werken is de kunstenaar zelf te zien samen met tekstfragmenten. Hij is de grondlegger van de uitdrukking 'volkschilderkunst', die volgens hem slaat op "schilderkunst van het volk, over het volk en voor het volk". In het museum hangen twee grote werken van Chéri Samba. Ze dateren uit 2002 en werden gemaakt in Brussel toen de kunstenaar in residentie was bij de CEC (Coopération pour l'éducation et la culture). *Porte de Namur ! Porte de l'Amour ?* is beroemd in Matonge, de wijk in Elsene waar dit werk op een groot spandoek werd afgebeeld. In 2002 was Matonge een brandhaard van politieke en culturele spanningen tussen Congolezen en buurtbewoners. Dit doek kwam er om de verschillende gemeenschappen samen te brengen rond het thema diversiteit.

Op vraag van Guido Gryseels, toenmalig kersvers directeur van het KMMA maakte Chéri Samba in 2002 een schilderij over de *Réorganisation* van het museum. Centraal in het schilderij staat de beeldengroep, de *Aniota*. Deze groep werd in het begin van de 20e eeuw gemaakt door beeldhouwer Paul Wissaert (1885-1951) voor het Belgisch Congomuseum. Het werk deed al veel inkt vloeien omdat het een denigrerend beeld brengt van de Afrikanen. De Afrikaanse gemeenschappen vinden dat dit beeldhouwwerk de oude clichés alleen maar bevestigt. Ze aanvaarden niet langer dat deze sculptuur zonder context wordt tentoongesteld voor een niet-geïnformeerd publiek. Chéri Samba zet de Aniotagroep op een matras. Een groep Afrikanen trekt de matras met het gebeeldhouwde werk uit het museum onder de ogen van de directeur en de opgezette olifant van Tervuren. De Afrikanen willen dat het beeld uit het museum wordt verwijderd. Volgens

de tekst op het schilderij (in het Lingala) zeggen de Europeanen die het museum personeel voorstellen: "We kunnen niet aanvaarden dat dit werk weggaat, het heeft ons gemaakt tot wat we vandaag zijn." De museum-directeur antwoordt: "C'est vrai que c'est triste mais en eigenlijk moet het museum volledig georganiseerd worden".

Chéri Chérin

(Kinshasa, 1955, woont en werkt in Kinshasa)

Schilder

Le chemin de l'exil, Kinshasa, 2002.
Olie op doek. Coll. KMMA, Tervuren.
Inv. HO.2013.57.1747

Copyright: HO.2013.57.1747.
Droits réservés

Joseph Kinkonda, alias Chéri Chérin, gaat na zijn studies aan de academie voor schone kunsten aan de slag in het atelier van volksschilders. Hij maakt aanvankelijk affiches en reclameschilderijen op muren in Kinshasa en begint in de jaren 70 op doek te schilderen. Zijn werk is geëngageerd, kritisch en politiek getint. Ook buiten de grenzen van de DRC geniet hij ruime bekendheid. *Le chemin de l'exil* brengt een intens beeld van de realiteit in Kinshasa: een onophoudelijk komen en gaan van burgers tussen de oevers van Kinshasa en het naburige Brazzaville.

Er hangen meerdere schilderijen van Chéri Chérin in het museum. *Le chemin de l'exil* werd in 2016 in BOZAR en in het Egmontpaleis tentoongesteld.

Shula Monsengo

(Kioki, 1959, woont en werkt in Kinshasa)

Schilder

Shula trekt in 1975 naar Kinshasa en volgt er een opleiding schilderkunst in het atelier van zijn neef Moke. Zoals veel andere volkskunstenaars vindt hij inspiratie in het dagelijkse leven en klaagt hij het onrecht van de heersende klassen aan. Het thema van zijn schilderijen is kritisch en politiek getint, maar zijn manier van schilderen geeft zijn werk een irreële dimensie.

